ז שָׁם. ח בְּרָכוֹת ט״ו (ע״א).

(ה) (יא) ז אַרְבַּע אַמּוֹת (ו) [ו] (יב) בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ. (יג) ח וְיִבְדֹּק נְקָבָיו. הַגָּה: וִיכַסֶּה כָּל גּוּפוֹ, וְלֹא יֵלֵךְ (ז) (יד) יָחֵף (אור זרוע (ח״ב סי׳ פד)). וְיַרְגִּיל עַצְמוֹ לִפְנוֹת בֹּקֶר וָעֶרֶב, שֶׁהוּא זְרִיזוּת וּנְקִיּוּת (הגהות מיימוני פרק ה׳ מהלכות דעות (אות ד)):

ג הַנְהָגַת בֵּית הַכִּסֵּא. וּבוֹ י״ז סְעִיפִים:

א שָׁם ס׳ (ע״ב). ב בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ובכניסתו). ג שָׁם בִּבְרָכוֹת ס״ב (ע״א).

א א כְּשֶׁיִּכָּנֵס לְבֵית הַכִּסֵּא יֹאמַר הִתְכַּבְּדוּ מְכֻבָּדִים וְכוּ׳, [*] (א) ב וְעַכְשָׁו לֹא נָהֲגוּ לְאָמְרוֹ: **ב** * ג יְהֵא צָנוּעַ בְּבֵית הַכִּסֵּא, וְלֹא יְגַלֶּה עַצְמוֹ (ב) עַד שֶׁיֵּשֵׁב. הַגָּה: (ג) וְלֹא יֵלְכוּ (א) שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּיַחַד, גַּם

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

(כו׳) [וְכָל שֶׁכֵּן] אִטֵּר יָד [וְרֶגֶל], יִנְעֹל שֶׁל יָמִין כָּל אָדָם תְּחִלָּה וְגַם יִקְשְׁרֶנּוּ, דְּהוּא שְׂמֹאל דִּידֵיהּ, וְאַחַר כָּךְ יִנְעֹל וְיִקְשֹׁר בִּשְׂמֹאל שֶׁל כָּל אָדָם: ו [ו] **בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ**. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בִּבְכוֹר שׁוֹר דַּף קי״ב (שבת קיח:) עַל מַה שֶּׁאָסוּר לֵילֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ, לָאו דַּוְקָא הֲלִיכָה אֶלָּא אֲפִלּוּ בַּעֲמִידָה וִישִׁיבָה צָרִיךְ לִזָּהֵר. וּמַה שֶּׁכָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם סִימָן רפ״ב סָעִיף קָטָן ח׳ מִתּוֹסָפוֹת דְּיוֹמָא (כה. ד״ה והא בעינן), יֵשׁ לוֹמַר שֶׁהָיוּ מְכַסִּין בִּידֵיהֶם, וְעַיֵּן סִימָן צ״א (ס״ד). וְגַם מַה שֶּׁכָּתַב בְּבַאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם רַשַׁ״ל דְּדַוְקָא תַּחַת אֲוִיר הָרָקִיעַ אָסוּר, נָתַן מִכְשׁוֹל לַמְעַיְּנִים, שֶׁהָרַשַׁ״ל כָּתַב דְּיֵשׁ אוֹמְרִים כֵּן, וּבְמַסְקָנָתוֹ לֹא סְבִירָא לֵיהּ הָכִי, וּמִכָּל מָקוֹם לְצָרְךָ, שֶׁנִּרְאֶה מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו שֶׁעוֹשֶׂה בִּכְדֵי לְהָקֵר וְכַדּוֹמֶה שָׁרֵי, וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא לֵילֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. וּבַמֶּרְחָץ אֲפִלּוּ מִדַּת חֲסִידוּת אֵין בּוֹ כִּדְמַשְׁמַע מִמַּסֶּכֶת דֶּרֶךְ אֶרֶץ (פ״י), וּמִכָּל מָקוֹם רָאִיתִי מְדַקְדְּקִים מְכַסִּים רֹאשָׁם בְּמִטְפַּחַת וְכֵן נָהַגְתִּי מֵעוֹדִי, עַיֵּן שָׁם. וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ה) הֱבִיאוֹ, וְכָתַב כִּי הוּא חֻמְרָא יְתֵרָה הַרְבֵּה, עַיֵּן שָׁם:

א [בשו״ע] **וְעַכְשָׁו לֹא נָהֲגוּ**. עַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ב) בְּשֵׁם סֵפֶר מַצַּת שְׁמוּרִים (כוונת הברכות ברכת אשר יצר) שֶׁמַּזְהִיר לְאָמְרוֹ, וְכֵן מְהַרַ״ם פאפר״ש זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (בספר אור צדיקים עמוד התפילה סי׳ ג אות ב) כָּתַב שֶׁהָאֲרִ״י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה חִדֵּשׁ לְאָמְרוֹ גַּם עַכְשָׁו, וּבָזֶה יִנָּצֵל שֶׁלֹּא יְהַרְהֵר בְּדִבְרֵי תּוֹרָה בְּבֵית הַכִּסֵּא, עַיֵּן שָׁם. וְאוּלַי לֹא נֶאֶמְרוּ הַדְּבָרִים אֶלָּא לִיחִידִים אֲשֶׁר תּוֹרָתָם אֻמָּנוּתָם וְלֹא זוּלָתָם, וְכַאֲשֶׁר כָּתַב שָׁם (מחזיק ברכה סק״א) בְּשֵׁם סֵפֶר מְקוֹר חַיִּים לְמוֹרֵנוּ

בַּאֵר הֵיטֵב

מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. בַּ״ח (ס״ה) טַ״ז (סק״ד) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה). וְהַמְחַבֵּר יַד אַהֲרֹן (הגה״ט) כָּתַב דְּמֵאַחַר דְּמִן הַגְּמָרָא (קידושין לא.) נִרְאֶה דִּבְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת מֻתָּר, אֵיךְ יַחְמִיר רַבֵּנוּ אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְהַטַּ״ז סָעִיף קָטָן ד׳ כָּתַב דְּרַבֵּנוּ לֹא הָיָה גּוֹרֵס בַּגְּמָרָא ׳אַרְבַּע אַמּוֹת׳ עַיֵּן שָׁם, וְלֵיתָא, שֶׁהֲרֵי כָּתַב רַבֵּנוּ בָּרְמָזִים בְּפֶרֶק קַמָּא דְּקִדּוּשִׁין (אות מו) אָסוּר לֵילֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּקוֹמָה זְקוּפָה וּבְגִלּוּי הָרֹאשׁ, הֲרֵי שֶׁהָיָה גּוֹרֵס אַרְבַּע אַמּוֹת. וְעַיֵּן בָּרְמָזִים פֶּרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין (ברכות פ״ו אות מ) דְּלֹא כָּתַב שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת וְדוֹחֵק קְצָת. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּגִלּוּי הָרֹאשׁ הוּא מִדַּת חֲסִידוּת וְלֵיכָּא אִסּוּרָא, עַיֵּן שָׁם. וְצָרִיךְ עִיּוּן, דַּהֲרֵי רַבֵּנוּ בָּרְמָזִים כָּלַל וְתָנֵי קוֹמָה זְקוּפָה וְגִלּוּי הָרֹאשׁ, וּבְכֻלְּהוּ תָּנֵי אָסוּר. יַד אַהֲרֹן (שם): (ה) **אַרְבַּע אַמּוֹת**. וּמִדַּת חֲסִידוּת אֲפִלּוּ פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. אֲפִלּוּ קְטַנִּים נָכוֹן לְכַסּוֹת רֹאשָׁן דְּתֶהֱוֵי עֲלַיְהוּ אֵימְתָא דִּשְׁמַיָּא, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו): (ו) **בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ**. טַ״ז סִימָן זֶה סָעִיף קָטָן ה׳ כָּתַב דְּהוּא הַדִּין אִם רוֹכֵב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה אוֹ יוֹשֵׁב בַּעֲגָלָה הָוֵי כִּמְהַלֵּךְ, וּבְסִימָן ח׳ סָעִיף קָטָן ג׳ כָּתַב דַּאֲפִלּוּ יוֹשֵׁב אָסוּר, עַיֵּן שָׁם. וּמַהֲרַשַׁ״ל (בשו״ת סי׳ עב) כָּתַב, הָא דְּאָסוּר לֵילֵךְ בְּקוֹמָה זְקוּפָה וּבְגִלּוּי הָרֹאשׁ, הַיְנוּ דַּוְקָא תַּחַת אֲוִיר הָרָקִיעַ אֲבָל לֹא בַּבַּיִת, כִּי אֵינוֹ נִרְאֶה כָּל כָּךְ שֶׁאֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בְּמוֹרָא שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּי אִם תַּחַת אֲוִיר הָרָקִיעַ, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב עוֹלַת תָּמִיד (סק״ה), וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֶה בְּעֵת הַצֹּרֶךְ. וְכוֹבַע שֶׁל קַשׁ וְשֶׁל גֶּמִי חָשׁוּב כִּסּוּי כִּמְבֹאָר לְקַמָּן סִימָן צ״א סָעִיף ד׳. וְכָתַב עוֹלַת תָּמִיד (שם) דְּהוּא הַדִּין שְׂעָרוֹת שֶׁקּוֹרִין פֵּרוּ״ק חֲשׁוּבִין כִּסּוּי, אַךְ מִפְּנֵי מַרְאִית עַיִן יֵשׁ לִזָּהֵר אִם אֶפְשָׁר. וּלְעִנְיַן לִכָּנֵס לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ מְבֹאָר לְקַמָּן סִימָן צ״א סָעִיף ג׳ דְּאָסוּר. וְאָסוּר לְהַזְכִּיר הַשֵּׁם בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ, וְלֹא מְהַנֵּי אִם מֵשִׂים הַיָּדַיִם עַל הָרֹאשׁ, שָׁם סִימָן צ״א סָעִיף ג׳. אֲבָל מַהֲרַשַׁ״ל (שם) כָּתַב, אִם רוֹחֵץ בְּאַמְבַּטִּי וְרוֹצֶה לִשְׁתּוֹת אוֹ בַּלַּיְלָה שֶׁאֵין לוֹ כּוֹבַע בְּרֹאשׁוֹ, דַּיּוֹ בְּמַה שֶּׁמְּכַסֶּה רֹאשׁוֹ בְּיָדוֹ. וְטַ״ז סִימָן ח׳ (סק״ג) וְסִימָן ע״ד (סק״ב) פָּסַק דְּכִסּוּי הַיָּד עַל הָרֹאשׁ מְהַנֵּי לְעִנְיָן שֶׁלֹּא יֵשֵׁב אוֹ יֵלֵךְ בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ, אֲבָל לְעִנְיָן שֶׁיְּבָרֵךְ אוֹ יוֹצִיא מִפִּיו דְּבַר קְדֻשָּׁה לֹא מְהַנֵּי כִּסּוּי יָד, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן פָּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן צ״א סָעִיף קָטָן ד׳. וְאִם אַחֵר מַנִּיחַ יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ חָשִׁיב כִּסּוּי אֲפִלּוּ לְעִנְיַן בְּרָכָה, שָׁם סִימָן צ״א (ס״ד): (ז) **יָחֵף**. אִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף (קכ״ב) [קכ״ט] (ע״א) וּבִפְסָחִים דַּף קי״ב (ע״א) שֶׁיִּמְכֹּר כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ וְיִקַּח מִנְעָלִים לְרַגְלָיו. [וּבְסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) מֵבִיא בְּשֵׁם שְׁלָ״ה (הגהות למס׳ חולין) דְּאִם עוֹשֶׂה מִשּׁוּם תְּשׁוּבָה עַל עֲווֹנוֹתָיו מֻתָּר, וְכֵן עָשָׂה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם ׳הֹלֵךְ יָחֵף׳ (שמואל ב׳ טו ל)]:

ב (א) **שְׁנֵי אֲנָשִׁים**. וְאִם מְפַחֵד, יוּכַל אַחֵר לְהַנִּיחַ יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ דֶּרֶךְ חַלּוֹן. שַׁ״ס פֶּרֶק הָרוֹאֶה דַּף ס״ב (ע״א) בְּעֻבְדָּא דְּרָבָא. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א):

בֵּאוּר הֲלָכָה

שֶׁכָּתַבְתִּי ׳וְאִם מְפַלֶּה רֹאשׁוֹ שָׁרֵי׳. הֵן אֱמֶת בִּפְרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ה) כָּתַב, וְאִם מְפַלֶּה רֹאשׁוֹ כְּהַאי גַּוְנָא שָׁרֵי, מַשְׁמַע מִינֵּיהּ דְּדַוְקָא בִּמְכַסֶּה בְּיָדוֹ, וְאָנֹכִי הִשְׁמַטְתִּי תֵּבַת ׳כְּהַאי גַּוְנָא׳ מִשּׁוּם דְּמִסְּפַר שִׂמְלָה חֲדָשָׁה (בכור שור שבת קיח:) מַשְׁמַע דְּבָזֶה שָׁרֵי בְּכָל גַּוְנֵי, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי שֶׁאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה, אַחֲרֵי דְּחָשַׁשׁ דְּ׳וּבְחֻקֹּתֵיהֶם׳ לֹא שַׁיָּךְ לְדִידֵיהּ לְכוּלֵּי עָלְמָא, כִּי הַכֹּל רוֹאִין שֶׁעוֹשֶׂה זֶה רַק לְטוֹבַת עַצְמוֹ:

ב * **יְהֵא צָנוּעַ**. עַיֵּן בִּבְרָכוֹת ס״ב עַמּוּד א׳ וְעַמּוּד ב׳ דְּמַפְלִיג הַגְּמָרָא בְּמִדַּת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יא) **אַרְבַּע אַמּוֹת**. וּמִדַּת חֲסִידוּת (יח) אֲפִלּוּ פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, וַאֲפִלּוּ (יט) בְּעֵת הַשֵּׁנָה בַּלַּיְלָה. וְיֵשׁ שֶׁמְּצַדְּדִין לוֹמַר דַּאֲפִלּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת (כ) אֵינוֹ אָסוּר מִדִּינָא רַק לְהַצְּנוּעִין בְּמַעֲשֵׂיהֶן, אֲבָל כְּבָר כָּתַב הַטַּ״ז לְקַמָּן בְּסִימָן ח׳ (סק״ג) דְּבִזְמַנֵּינוּ אִסּוּר גָּמוּר מִדִּינָא לִהְיוֹת בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ וַאֲפִלּוּ יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ, עַיֵּן שָׁם הַטַּעַם, וְכֵן כָּתַב בִּתְשׁוּבַת מַהֲרִ״י בְּרוּנָא (סי׳ לד). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ו) דַּאֲפִלּוּ קְטַנִּים נָכוֹן לְהַרְגִּילָם בְּכִסּוּי הָרֹאשׁ כִּי הֵיכִי דְּלֶהֱוֵי לְהוּ אֵימְתָא דִּשְׁמַיָּא, כִּדְאִיתָא (בְּשַׁבָּת קנ״ו (ע״ב)) כַּסִּי רֵאשָׁךְ כִּי הֵיכִי דְּלֶהֱוֵי עֲלָךְ אֵימְתָא דִּשְׁמַיָּא. וְדַע עוֹד, דִּלְעִנְיַן גִּלּוּי הָרֹאשׁ דַּי (כא) בְּכִסּוּי הַיָּד עַל הָרֹאשׁ, (כב) וְהוּא הַדִּין אִם מְפַלֶּה רֹאשׁוֹ שָׁרֵי בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ. וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ה) שֶׁכָּתַב דְּלֵילֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת תַּחַת אֲוִיר הַשָּׁמַיִם, לֹא מְהַנֵּי בָּזֶה כִּסּוּי הָרֹאשׁ בַּיָּד: (יב) **בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ**. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאָסוּר לְבָרֵךְ וְהוּא הַדִּין לִלְמֹד בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ, (כג) וְלֹא מְהַנֵּי בָּזֶה כִּסּוּי הַיָּד, דְּיָד וְרֹאשׁ חַד גּוּפָא אִנּוּן וְאֵין הַגּוּף יָכוֹל לְכַסּוֹת אֶת עַצְמוֹ. א] (כד) וְיֵשׁ מְקִלִּין בָּזֶה בִּשְׁעַת הַדְּחָק כְּגוֹן בַּלַּיְלָה שֶׁרוֹצֶה לִשְׁתּוֹת וְאֵין לוֹ כּוֹבַע בְּרֹאשׁוֹ, דְּדַי בְּמַה שֶּׁמְּכַסֶּה רֹאשׁוֹ בְּיָדוֹ, אֲבָל יוֹתֵר טוֹב לִנְהֹג כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם נוֹהֲגִין שֶׁמַּמְשִׁיךְ הַבֵּית יָד שֶׁל הַבֶּגֶד (כה) עַל הַיָּד וּמְכַסֶּה בּוֹ רֹאשׁוֹ, דְּאָז הָוֵי שַׁפִּיר כִּסּוּי לְכֻלֵּי עָלְמָא. וְכָתַב הַפְּרִי מְגָדִים דְּיֵשׁ לִזָּהֵר בִּשְׁעַת הֲנָחַת תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ (כו) שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ הַבְּרָכָה בְּרֹאשׁ מְגֻלֶּה. וּפֵרוּ״ק מִשְּׂעָרוֹת אַף אוֹתָן שֶׁתְּפוּרִין בְּבֶגֶד מִתַּחְתָּיו, (כז) יֵשׁ לֶאֱסֹר מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁשְּׂעָרוֹת הֵן, (כח) וְיֵשׁ מְקִלִּין: (יג) **וְיִבְדֹּק נְקָבָיו**. כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה אַחַר כָּךְ גּוּפוֹ נָקִי בִּשְׁעַת קַבָּלַת מַלְכוּת שָׁמַיִם בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה. וְאֵין צָרִיךְ רַק בְּדִיקָה לְבַד, וְאִם בָּדַק אֶת עַצְמוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה עַתָּה לִנְקָבָיו, זֶה נִקְרָא מִן הַדִּין גּוּף נָקִי. וְחָלִילָה לְאַחֵר שׁוּב עֲבוּר זֶה זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ אֲפִלּוּ רַק תְּפִלָּה בְּצִבּוּר: (יד) **יָחֵף**. אָמְרוּ חֲזַ״ל (עי׳ שבת קכט.) שֶׁיִּמְכֹּר אָדָם כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ וְיִקַּח מִנְעָלִים לְרַגְלָיו. וּבִמְקוֹמוֹת הָעֲרָב שֶׁדַּרְכָּן לֵילֵךְ יָחֵף, שָׁרֵי [אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה)]. עוֹד כָּתַב בְּשֵׁם שְׁלָ״ה (הגהות למס׳ חולין) דְּאִם עוֹשֶׂה מִשּׁוּם תְּשׁוּבָה עַל עֲווֹנוֹתָיו מֻתָּר, וְכֵן עָשָׂה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם ׳הֹלֵךְ יָחֵף׳ (שמואל ב׳ טו ל):

א (א) **וְעַכְשָׁיו וְכוּ׳**. כִּי אֵין (א) אָנוּ מַחֲזִקִין לְיִרְאֵי שָׁמַיִם שֶׁמַּלְאָכִים מְלַוִּין אוֹתָנוּ, שֶׁנְּבַקֵּשׁ שֶׁיַּמְתִּינוּ עָלֵינוּ עַד שֶׁנֵּצֵא: **ב** (ב) **עַד שֶׁיֵּשֵׁב**. וְהוּא הַדִּין (ב) שֶׁלֹּא יָקוּם כְּשֶׁהוּא מְגֻלֶּה: (ג) **וְלֹא יֵלְכוּ**. וְאִם מְפַחֵד, (ג) יָכוֹל אֶחָד לְהָנִיחַ יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ דֶּרֶךְ הַחַלּוֹן; וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִרְאֶה פֵּרוּעוֹ וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ח׳. וְלִכָּנֵס שָׁם לְהֶדְיָא, אָסוּר (ד) אֲפִלּוּ עִם אִשְׁתּוֹ, אַךְ עִם קָטָן שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת מֻתָּר לִכָּנֵס [אַרְצוֹת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו): (יט) שְׁלָ״ה (מסכת חולין דרך חיים אות סב): (כ) רַשַׁ״ל (בשו״ת סי׳ עב): (כא) רַשַׁ״ל (שם) וְטַ״ז (סי׳ ח סק״ג): (כב) פְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ה) וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ולא ילך): (כג) הַטַּ״ז לְקַמָּן בְּסִימָן ח׳ (סק״ג) וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם לְקַמָּן בְּסִימָן צ״א (סק״ד): (כד) הָאֵלִיָּה רַבָּא בְּסִימָן צ״א (סק״ה) כְּמַהֲרַשַׁ״ל (שם): (כה) הַבַּ״ח שָׁם (ס״ה): (כו) פְּרִי מְגָדִים שָׁם (א״א סק״ג): (כז) שָׁם בִּפְרִי מְגָדִים (סק״ד): (כח) אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס״ו):

א (א) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ובכניסתו): **ב** (ב) מָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק״ג): (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א):

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (סי׳ צא ס״ד) כתב: הנחת ידו על ראשו אינה חשובה כיסוי לפי שהיד והראש גוף אחד הן ואין הגוף יכול לכסות את עצמו, אבל אם אחר מניח ידו על ראשו יש להקל (כיון שרש״ל מיקל לגמרי).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת הַנְהָגַת אָדָם בַּבֹּקֶר סִימָן ג

(ג) [ב] (ד) לֹא יְדַבֵּר שָׁם, וְיִסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעָדוֹ מִשּׁוּם צְנִיעוּת (אור זרוע פ״ט ס׳ קמ״ו): **ג** [ג] **אִם רוֹצֶה** (ה) **לְמַשְׁמֵשׁ בְּפִי הַשַּׁבַּעַת בִּצְרוֹר אוֹ בְּקִיסָם לִפְתֹּחַ** (ג) **נְקָבָיו, יְמַשְׁמֵשׁ קֹדֶם שֶׁיֵּשֵׁב, וְלֹא יְמַשְׁמֵשׁ אַחַר שֶׁיֵּשֵׁב מִפְּנֵי שֶׁקָּשֶׁה לְכָשָׁפִים:** **ד** [ד] **לֹא יִגְּלֶה עַצְמוֹ כְּדִי אִם מַאֲחָרָיו** (ד) (ו) **טָפַח וּמִלְּפָנָיו טְפָחַיִם, וְאִשָּׁה מֵאֲחָרֶיהָ טָפַח וּמִלְּפָנֶיהָ וְלֹא כְּלוּם:** **ה** [א][ו] **אִם נִפְנָה בְּמָקוֹם** (ז) **מְגֹלֶּה** (ח) **שָׁאֵין בּוֹ** (ה) [ח] **מְחִצּוֹת, יִכָּנֵס שֶׁיִּהְיוּ פָּנָיו לְדָרוֹם וַאֲחוֹרָיו לְצָפוֹן** (ט) **אוֹ אֵיפְכָּא, אֲבָל** (י) **בֵּין מִזְרָח לְמַעֲרָב אָסוּר.** * (וּלְהָטִיל מַיִם בְּכָל עִנְיָן שָׁרֵי) (בית יוסף (ד״ה ולפנין) בשם הרמב״ם (פיא הכמילה פ״ו ה״ט)): **ו** [ו]**כֵּן אָסוּר לִישֵׁן** (יא) **בֵּין מִזְרָח לְמַעֲרָב אִם אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, וְנָכוֹן לְהַזָּהֵר** (יב) **אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ:** **ז** [ט]**הַמַּטִּיל מַיִם מִן הַצּוֹפִים וְלִפְנִים** (פָּרוּשׁ, מָקוֹם שֶׁיְּכוֹלִים לִרְאוֹת מִשָּׁם הַר הַבַּיִת וּמִשָּׁם וָהָלְאָה אֵין יְכוֹלִים לִרְאוֹת, רש״י (פס: ד״ה מן הצופים)), (ו) (יג) [י][**לֹא**] **יַשֵּׁב וּפָנָיו כְּלַפֵּי הַקֹּדֶשׁ, (יד) [אֲלָא** (יד) **אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ:** **ח** [יא][יב] **אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁיְּכוֹלִים לִרְאוֹת מִשָּׁם הַר הַבַּיִת וּמִשָּׁם וָהָלְאָה אֵין יְכוֹלִים לִרְאוֹת, רש״י (פס: ד״ה מן הצופים)), (ו) (יג) [י][**לֹא**] **יַשֵּׁב וּפָנָיו כְּלַפֵּי הַקֹּדֶשׁ, (יד) [אֲלָא**

ד שם. ה שם כ״ג (ע״ב).
ו שם ס״א (ע״ב) לְפָרוּשׁ יְרוּשַׁלְמִי (פ״ט ה״ה) וְהַתּוֹסָפוֹת שָׁם (ד״ה רבי עקיבא) וְהָרא״ש (פ״ט סי׳ כח) וְהָרַשְׁבָּ״א שָׁם (ד״ה רבי עקיבא). **ז** בְּרָכוֹת ה׳ (ע״ב) לְפִי פָּרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת (ד״ה כל). **ח** בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומפ״ש ולא יישן) לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ד׳ מֵהִלְכוֹת בֵּית הַבְּחִירָה (ה״ט). **ט** שָׁם בְּגְמָרָא ס״א (ע״ב) וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם שָׁם.

בְּאֵר הֵיטֵב

(ג) **לֹא יְדַבֵּר שָׁם.** וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יֹאכַל. אֵיתָא בְּסַנְהֶדְרִין (יט.), הִתְקִינוּ שֶׁיִּהְיוּ נָשִׁים מְסַפְּרוֹת בְּבֵית הַכִּסֵּא מִשּׁוּם יִחוּד. עַיֵּן בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן כ״ב (סי״ב), וּבְמָקוֹם שֶׁהַן בְּצִיר אֵין לְחוּשׁ: **ג** (ג) **נְקָבָיו.** אִם אֵינוֹ יָכוֹל לִפָּנוֹת, יַלֵּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת וְיֵשֵׁב וְיַעֲמֹד עַד שֶׁיִּפָּנֶה, אוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לִפָּנוֹת, יַלֵּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת וְיֵשֵׁב עַד פְּרִשַׁת כִּי תֵצֵא (פי׳ רנו): **ד** (ד) **טָפַח.** מִשּׁוּם צְנִיעוּת, וּמִלְּפָנָיו טְפָחַיִם מִשּׁוּם קְלוּחַ מַי רַגְלַיִם. וְכָתַב הַב״ח (ס״ב) דְּנוֹכֹן לְהַחְמִיר כְּחֶמְרַת הַגְּרִסָּאוֹת, דְּהֵינוּ מִלְּפָנָיו וּמֵאֲחָרָיו טָפַח, עַיֵּן שָׁם: **ה** (ה) **מְחִצּוֹת.** אֲבָל בְּחָצֵר בְּכָל עִנְיָן שָׁרֵי, בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומיהו). וְט״ז (ע״י סק״ג) הָעֲלָה דְּצָרִיךְ שִׁיפְנֶה דַּוְקָא סָמוּךְ לַמְּחִצָּה, כְּפָרוּשׁ אַבּוּהַב בְּקָנְטְרֵס אַחֲרוֹן (ע״י ס״ו סק״ג) הָעֲלָה דְּצָרִיךְ שִׁיפְנֶה דַּוְקָא סָמוּךְ לַמְּחִצָּה, כְּפָרוּשׁ אַבּוּהַב שְׁדָּחָה הַבַּיִת יוֹסֵף עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ה), וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּיָצִיר הַמַּפֶּקֶפֶת חוֹמָה לֹא מִקְרֵי מְחִצּוֹת לְעִנְיָן זֶה, עַיֵּן שָׁם: **ז** (ו) **לֹא יֵשֵׁב.** כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר.

עַיֵּן בְּסֵפֶר בִּרְכַּת הַזֶּבַח דַּף קמ״ח עַמּוּד ב׳ (בהירושיו על הרמב״ם בית הבחירה פ״ו ה״ט):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הָרֹב חַיִּים כֹּהֵן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (סק״א) דְּמִחְזֵי כְּרְמִיזַת רוּחָא עַיֵּן שָׁם: **ב** [ב] **לֹא יְדַבֵּר.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּבִרְכַּ״ח שֶׁמְּלַכְלוּכוֹת דְּעוּת (ה״י) אֵיתָא, וְלֹא יְדַבֵּר כְּשֶׁהוּא נִפְנֶה אֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ גָּדוֹל. וּבְכַנְסִיַּת כְּנֶסֶת (סק״ו) כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲבָדָא דְּרַב ה׳ שֶׁסָּרָא דְּמַיְתֵי בְּרָכוֹת (סב:) וּבְתַמִּיד (כז:), עַיֵּן שָׁם. וְאִשָּׁה דְּהַרְמַב״ם דַּוְקָא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא נִפְנֶה מִפְּנֵי דַּאֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ גָּדוֹל אָסוּר, וְהָרַמְ״א שָׁכַתַב 'וְלֹא יְדַבֵּר שָׁם' דְּהֵינוּ בְּבֵית הַכִּסֵּא, אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵינוֹ נִפְנֶה עֲדַיִן שָׁרֵי לְצֹרֶךְ: **ה** [ה] **מְחִצּוֹת.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּמַגֵּן אַבְרָהָם, כֵּיוָן דְּלוֹכֹן לְהַטִּיל מַיִם שָׁרֵי וְלֹא קַפְּדִינַן בְּפָרוּשׁ שֶׁלְּפָנָיו, אִם כֵּן סָגִי בְּמִחְצָה שֶׁלְּאַחֲרָיו. וְהָבֵאר הַיֵּטֵב קְצַר בָּזֶה, וְעַיֵּן בְּאַחֲרוֹנִים, וּבְכִכּוּר שׁוֹר בִּבְרָכוֹת (סא:) הָאֲרִיךְ בָּזֶה הַרְבֵּה, וְשָׁם מְבֹאָר הַדִּין לְעִנְיַן בַּיִת מְזֻוָּה בְּתֹךְ הַמֶּגֶן אַבְרָהָם (סק״ו) בְּשֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַמ״ע (בשו״ת סי׳ ג) דְּהֵינוּ רֹאשׁוֹ לְמַעֲרָב וּמַרְגְּלוֹתָיו לְמִזְרָח, וְלֹא יִתְעַטֵּף לְפָה הִשְׁמִיטוּ בְּבֵאֹר הַיֵּטֵב. וְרָאִיתִי מִי שֶׁכָּתַב לְהַגִּיהַּ בְּמֶגֶן אַבְרָהָם רֹאשׁוֹ לְמַעֲרָב, וְטַעֲמָא קָא טָעֵים לְפִי שֶׁאָמְרוּ (סנהדרין לח:) אָדָם הָרִאשׁוֹן רֹאשׁוֹ מְאֻרָּץ יִשְׂרָאֵל וְגוּפוֹ מִכָּבֶל כו׳ עַיֵּן שָׁם, וְצָרִיךְ עִיּוּן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַחַיִּים (לב הארח ס״ב)]: **ד** [ד] **לֹא יְדַבֵּר.** וְאִם הוּא לְצָרְכּוֹ גָּדוֹל, (ה) אֲפִלּוּ דְּמֵאתָּר לְדַבֵּר כָּל זְמַן שֶׁאֵין נִפְנֶה עֲדַיִן, אֲבָל בְּעֵת שֶׁנִּפְנָה, אַף לְצָרְכּוֹ גָּדוֹל אָסוּר. וְאִם אִי אֶפְשָׁר לִסְגֹּר הַדֶּלֶת וְאִישׁ אַחֵר רוֹצֶה לִכָּנֵס, (ו) יְנַחֵרוּ זֶה לָזֶה וְלֹא יְדַבְּרוּ. רַק הַנָּשִׁים כְּשֶׁהוֹלְכוֹת לְבֵית הַכִּסֵּא הַקְּבוּעַ לְרַבִּים כְּמוֹ בֵּית הַכִּסֵּא שֶׁבַּשָּׂדֶה בֵּינֵיהֶם, אוֹ בַּחֲצַר בֵּית הַכְּנֶסֶת בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ, הִתְקִינוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ מְסַפְּרוֹת זוֹ עִם זוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמַע קוֹלָן מִבַּחוּץ וְלֹא יִכָּנֵס אִישׁ לְשָׁם וְיִתְיַחֵד עִמָּהֶן [סַנְהֶדְרִין י״ט (ע״א)]. (ז) וּמַשְׁמַע קְצָת שָׁם דְּנִכְנָסוֹת גַּם כֵּן בְּשִׁתִּים בְּבֵית הַכִּסֵּא: **ג** (ה) **לְמַשְׁמֵשׁ.** אִם אֵינוֹ יָכוֹל לִפָּנוֹת, (ח) יֵלֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת וְיֵשֵׁב וְיַעֲמֹד וְיֵשֵׁב עַד שֶׁיִּפָּנֶה, אוֹ יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִדְּבָרִים אֲחֵרִים. (ט) וְלֹא יִפָּנֶה בַּעֲמִידָה: **ד** (ו) **טָפַח.** וְלֹא יוֹתֵר, מִשּׁוּם צְנִיעוּת, וּמִלְּפָנָיו טְפָחַיִם, דְּמִתּוֹךְ שֶׁהוּא דּוֹחֵק אֶת עַצְמוֹ לְגִדּוּלִים הוּא בָּא לִידֵי קְטָנִים, וְצָרִיךְ טְפָחַיִם מִשּׁוּם קְלוּחַ מֵי רַגְלַיִם הַנִּתָּזִין לְמֵרָחוֹק. וְהַבַּ״ח (ס״ב) כָּתַב דְּיָכוֹן לְהַחְמִיר שֶׁיִּהְיֶה גַּם מִלְּפָנָיו רַק טָפַח, וְלֹא הִסְכִּימוּ עִמּוֹ (י) הָרַבֵּה מַהֲאַחֲרוֹנִים. וְיִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִלְכְלֵךְ שָׁם בְּגָדָיו וְגוּפּוֹ וּמְנֻעָלָיו: **ה** (ז) **מְגֻלֶּה.** אֲבָל בְּחָצֵר בְּכָל עִנְיָן שָׁרֵי, כֵּן כָּתְבוּ הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה ומיהו) וְהַמֶּגֶן אַבְרָהָם (סק״ה), אֲבָל הַט״ז (סק״ג) הִסְכִּים עִם מַהַר״י אַבּוּהַב דְּבְחָצֵר גַּם כֵּן אָסוּר בְּאֶמְצַע הֶחָצֵר בֵּין מִזְרָח לְמַעֲרָב, דְּהַלֹּא מְגֻלֶּה הוּא בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, אִם לֹא שֶׁמְּקֹרָב עַצְמוֹ לְצַד אֶחָד מֵהַכְּתָלִים, וְכֵן כָּתְבוּ הַדְּחָצֵר גַּם כֵּן אָסוּר בְּאֶמְצַע הֶחָצֵר בֵּין מִזְרָח לְמַעֲרָב, דְּהַלֹּא מְגֻלֶּה הוּא בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, אִם לֹא שֶׁמְּקֹרָב עַצְמוֹ לְצַד אֶחָד מֵהַכְּתָלִים, וְכֵן כָּתְבוּ הַדְּרִישָׁה (סק״ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ח) **שֶׁאֵין בּוֹ מְחִיצוֹת.** אֲבָל אִם יֵשׁ בּוֹ מְחִיצוֹת (יא) וַאֲפִלּוּ רַק מְחִיצָה אַחַת לְצַד מַעֲרָב, יֵשֵׁב בְּצַד הַמְּחִיצָה בְּסָמוּךְ לָהּ (יב) [דְּהַיְנוּ עַל כָּל פָּנִים בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת], וַאֲחוֹרָיו לְמַעֲרָב כְּלַפֵּי הַמְּחִיצָה, וְנִפְנֶה שָׁם. (יג) וְכֵן אִם הַכֹּתֶל בְּמִזְרָח, יוֹשֵׁב בְּסָמוּךְ לָהּ וַאֲחוֹרָיו לַמִּזְרָח. (יד) וְיֵשׁ מַחְמִירִין בָּזֶה, מִפְּנֵי שֶׁפָּרוּעוֹ שֶׁלְּפָנָיו הוּא לְצַד מַעֲרָב וְהַשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב, וּבְמָקוֹם שֶׁאָפְשָׁר טוֹב לְהַחְמִיר. כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (משז״ז סוף סק״ג) דְּאֵין שִׁעוּר לִגְבֵהּ הַמְּחִיצָה, רַק כָּל שֶׁאֵין פָּרוּעוֹ מְגֻלֶּה עַל יְדֵי זֶה שָׁרֵי: (ט) **אוֹ אֵיפְכָּא.** [ב]וְיֵשׁ אוֹמְרִים (טו) דְּאֵיפְכָּא לֹא, וְטוֹב לְזַהֵר בָּזֶה: (י) **בֵּין מִזְרָח וְכוּ׳.** מִשּׁוּם דְּהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה בְּמַעֲרָב, (טז) וַאֲפִלּוּ אִם מַחֲזִיר פָּנָיו לְמַעֲרָב אָסוּר, דִּמְזָרָח שֶׁהוּא נֶגֶד מַעֲרָב יֵשׁ לוֹ גַּם כֵּן קְדוּשָׁה: **ו** (יא) **בֵּין מִזְרָח וְכוּ׳.** [ג]רַק יְכַוֵּן שֶׁיְּהֵא (יז) רֹאשׁוֹ שֶׁל הַמִּטָּה לְצָפוֹן וּמַרְגְּלוֹתָיו לְדָרוֹם. וּבְתְשׁוּבַת מְנַחַם עֲזַרְיָה (סי׳ ג) פָּסַק כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר בַּמִּדְבָּר (ח״ג קיח:) שֶׁיְּהֵא רֹאשׁוֹ וּמַרְגְּלוֹתָיו שֶׁל הַמִּטָּה זֶה לְמִזְרָח וְזֶה לְמַעֲרָב, וְהִסְכִּים שָׁם שֶׁיְּהֵא הָרֹאשׁ לְמַעֲרָב, וְכֵן כָּתַב בְּאָרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארח ס״ק מז) בְּשֵׁם כַּמָּה אַחֲרוֹנִים. וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב יוֹתֵר לְכַתְּחִלָּה לִנְהֹג כַּהֲשָׁלְחָן עָרוּךְ, כִּי בְּתְשׁוּבַת בְּנְיָן שֶׁל שְׁמָחָה (סי׳ ג) כָּתַב בְּשֵׁם הַגְּרָ״א שֶׁאָמַר שֶׁגַּם כֵּיוָן הַזֹּהַר הוּא כְּהַגְּמָרָא וְלֹא כְּפָרוּשׁ הָרַב מְנַחֵם עֲזַרְיָה הַנַּ״ל: (יב) **אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּאָרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארח ס״ו) [ד]דְּבָזֶה אֵין לְהַחְמִיר, רַק בְּשׁוֹכֵב עֵרֹם וּבְאֵין קַלָּעִים סְבִיב הַמִּטָּה: **ז** (יג) **לֹא יֵשֵׁב וּפָנָיו וְכוּ׳.** טַ״ז (סק״ו) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יד) **אֲלָּא אֲפִלּוּ כְּצָפוֹן וְכוּ׳.** וְהוּא הַדִּין אִם אֲחוֹרָיו כְּלַפֵּי הַקֹּדֶשׁ שָׁרֵי בַּהֲטָלַת מֵי רַגְלַיִם. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א (סק״ק יג) [ו]דַּאֲפִלּוּ מִן הַצּוֹפִים

בֵּאוּר הֲלָכָה

הַצְּנִיעוּת, וּבְסָמֵ״ק (מצוה נו) מוֹנֶה צְנִיעוּת לְמִצְוָה דְּאוֹרַיְיתָא. **וְרָאִיתִי בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת שֶׁמְּתַצְּלִין בִּבְנְיַן בֵּית הַכִּסֵּא לָרַבִּים, וְיֵשׁ עַל יְדֵי זֶה כַּמָּה מִכְשׁוֹלוֹת, שֶׁמִּלְבַּד שֶׁחֶסֶר עַל יְדֵי זֶה מִדַּת הַצְּנִיעוּת עוֹד בָּאִין עַל יְדֵי זֶה לִכְמָה קִלְקוּלִים,** א׳, כַּמָּה מְאוֹת בְּרָכוֹת וְשֵׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים נִזְכָּרִים בְּכָל עֵת לְבַטָּלָה עַל יְדֵי זֶה, דַּהֲלֹא יְדוּעַ מַה שְּׁנִפְסַק לְקַמָּן סִימָן צ״ב (ס״א) דְּאֵם אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד עַל עַצְמוֹ שִׁעוּר שָׁעָה וְחֹמֶשׁ תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה, וּכְשֶׁיֵּשׁ בֵּית הַכִּסֵּא סָמוּךְ לוֹ וְהוּא צָרִיךְ לִנְקֵבָיו קֹדֶם תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לֹא יִתְעַצֵּל לֵילֵךְ לְפָנוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁאֵין בֵּית הַכִּסֵּא וְהוּא צָרִיךְ לַחֲלֹק תְּפִלָּיו לֵילֵךְ לְבֵיתוֹ, בְּוַדַּאי יִתְעַצֵּל בָּזֶה וְיַעֲצֹר עַצְמוֹ עַד אַחַר הַתְּפִלָּה אִם הוּא אִישׁ הֶמְוֹנִי. וַאֲפִלּוּ אִם הוּא בֶּן תּוֹרָה שֶׁלֹּא יִתְעַצֵּל עַצְמוֹ לֵילֵךְ וּלְחַפֵּשׂ אֵיזֶה מָקוֹם אוֹ לֵילֵךְ לְבֵיתוֹ עֲבוּר זֶה, עַל כָּל פָּנִים יֵשׁ עַל יְדֵי זֶה בִּטּוּל תְּפִלָּה בְּצִבּוּר, גַּם בִּטּוּל תּוֹרָה מְצוּי עַל יְדֵי זֶה מְאֹד, גַּם יֵשׁ עַל יְדֵי זֶה הַלְבָּנַת פָּנִים כִּי יִתְבַּזּוּ אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ, גַּם חֲשָׁשׁ סַכָּנַת נְפָשׁוֹת כִּי עַמּוּד הַחוֹזֵר מַבִּיא לִידֵי הִדְרוֹנְקָן (ברכות סב:), וְעוֹד כַּמָּה וְכַמָּה קִלְקוּלִים. **עַל כֵּן מִצְוָה רַבָּה לְסַיֵּעַ בָּזֶה, כְּדֵי לְהָסִיר הַמִּכְשׁוֹלוֹת הָאֵלּוּ מִיִּשְׂרָאֵל וְיִזְכּוּ אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּקָרְשָׁה:**

ה * **וְלְהַטִּיל מַיִם בְּכָל עִנְיָן שָׁרֵי. וְדַעַת הַגְּרָ״א** (ס״ק יא) **דְּלַצַּד מַעֲרָב אָסוּר גַּם כֵּן בָּזֶה,** מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב וְהוּא פּוֹרֵעַ עַצְמוֹ בְּעֵת הַטָּלַת מַי רַגְלַיִם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסָעִיף ד׳, **אֲלָּא יַשֶּׁה עַצְמוֹ לְצַד מִזְרָח אוֹ לִשְׁאָר הָצְדָדִים, אוֹ**

למערב, ויש לסמוך על ספר הזוהר שמצריך שיהא דוקא ראש המטה ומרגלותיה זה למזרח וזה למערב (ובמהדורא תנינא לא הביא כלל דין זה שלא לישן בין מזרח למערב). **ד]** ובשו״ע הרב לא חילק בכך. **ה]** וכתב בשו״ע הרב (סי״א) שהאיסור הוא להטיל כשפניו ממש כלפי הקודש ואם יחזיר פניו לצד אחר מעט מותר. **ו]** ובשו״ע הרב (ס״ז) מבואר שחוץ לצופים מותר אפילו פניו כלפי הקודש.

יקיומי דברי הרב: א] וכתב שו״ע הרב (מהדו״ת ס״ז): ויש אומרים שאין שום מחיצה מועלת לזה, וטוב לחוש לדבריהם לכתחלה במקום שאפשר, שלא לבנות בית הכסא תחילה לפנות שם למערב או למזרח אלא לצפון. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״ז) מביא שמותר גם איפכא. **ג]** ובשו״ע הרב (סעיפים ט-י׳) כתב: אסור לישן בין מזרח למערב אם אשתו עמו וכו׳. מי שאי אפשר לו בקלות להסב מטתו בין צפון לדרום, אין עליו איסור לישן בין מזרח

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah